

BULETIN INFORMATIV

Cuprins

Din cauza întârzierilor, mandatul Comisiei Pre-Vetting va fi prelungit cu câteva luni

Radiografia audierilor – ce aspecte despre candidații pentru CSM au trezit interesul Comisiei Pre-Vetting?

Justiția din Moldova analizată și comparată cu justiția țărilor europene

Epopoea concesiunii și recuperării Aeroportului Internațional Chișinău de către stat

Politici importante privind protecția drepturilor aprobate recent de către Parlament

Pe scurt

Despre CRJM

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) este o organizație necomercială care contribuie la consolidarea democrației și a statului de drept în Republica Moldova, cu accent pe justiție și drepturile omului. Suntem independenți și neafiliați politic.

SUSȚINE CRJM

DIN CAUZA ÎNTÂRZIERILOR, MANDATUL COMISIEI PRE-VETTING VA FI PRELUNGIT CU CÂTEVA LUNI

La 10 martie 2022, Parlamentul a adoptat [Legea Pre-Vetting](#), ce prevede evaluarea integrității etice și financiare a candidaților pentru Consiliul Superior al Magistraturii (CSM), Consiliul Superior al Procurorilor (CSP) și colegiile afiliate acestora. Candidații care nu vor promova evaluarea nu pot fi numiți sau aleși în funcțiile respective. La 4 aprilie 2022, Parlamentul a numit [Comisia împuternicită](#) să evalueze candidații înscrși la concurs (pentru mai multe detalii, a se vedea [Buletinul CRJM nr. 43](#)).

Deși potrivit termenilor prevăzuți de legea Pre-Vetting, toți candidații urmau să fie evaluați până la 31 decembrie 2022, Comisia este în mare întârziere. Până la 10 decembrie 2022, aceasta a emis soluții cu privire la doar șapte (7%) din totalul celor aproximativ peste 100 candidați supuși evaluării. Primele decizii ale Comisiei au vizat judecătorii care s-au răzgândit sau nu s-au conformat condițiilor evaluării. Judecătorii [Mihai COJOCARU](#) și [Dumitru PUȘCA](#) au depus cereri de retragere din concurs atunci când Comisia le-a solicitat completarea declarației cu privire la avere. Judecătoarea [Iana TALMACI](#) s-a retras din concurs ceva mai târziu, invocând că nu mai poate candida după ce, la 16 septembrie 2022, soțul ei a fost ales în calitate de Președinte al Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești. Judecătorul [Gheorghe BALAN](#) a eșuat evaluarea deoarece nu a prezentat în termenul oferit de Comisie declarațiile de avere și etică.

Cele mai avansate „evaluări” vizează membrii din rândul judecătorilor care aspiră pentru un fotoliu la CSM. Până la 10 decembrie 2022, Comisia a organizat audieri cu privire la 15 judecători care aspiră la aceste funcții, și a adoptat doar trei decizii (din totalul celor șapte menționate anterior). Deciziile se referă la judecătoarele [Ioana CHIRONET](#), [Maria FRUNZE](#) și [Livia MITROFAN](#) de la Judecătoria Chișinău care au promovat cu succes evaluarea. În același timp, Comisia încă nu a început evaluarea celor 12 candidați din rândul non-judecători pentru CSM, celor 18 candidați pentru funcțiile de procurori în cadrul CSP și celor peste 30 de candidați care aspiră pentru funcțiile de membri în colegiile CSM și CSP.

Se pare că întârzierea se datorează dificultăților în recrutarea

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

Din cauza întârzierilor, Ministerul Justiției discută ca evaluarea judecătorilor CSJ să fie făcută de o altă comisie, deși anterior anunțase că aceasta va fi făcută de Comisia Pre-Vetting.

secretariatului care asistă Comisia, volumului mare de informație care urmează a fi analizată, dar și metodelor mai puțin eficiente folosite de Comisie pentru verificarea candidaților.

La 30 noiembrie 2022, Președinta Comisiei juridice a Parlamentului a înregistrat [un proiect de lege](#) prin care mandatul Comisiei Pre-Vetting ar putea fi extins până la 30 iunie 2023. La 1 decembrie 2022, proiectul a fost deja adoptat în prima lectură, iar adoptarea în lectura a doua ar urma să aibă loc până la sfârșitul anului. În același timp, Ministerul Justiției examinează inclusiv posibilitatea reducerii numărului persoanelor evaluate de comisie sau sistarea activității acesteia la sfârșitul lui martie sau aprilie 2023, când o altă comisie va începe evaluarea judecătorilor CSJ.

RADIOGRAFIA AUDIERILOR – CE ASPECTE DESPRE CANDIDAȚII PENTRU CSM AU TREZIT INTERESUL COMISIEI PRE-VETTING?

Până la 10 decembrie 2022, Comisia Pre-Vetting a organizat audieri cu privire la 15 judecători care aspiră la CSM. Am efectuat pentru Dumneavoastră o sinteză a principalelor întrebări adresate celor 15 candidați. Această reflectă aspectele care au trezit interesul Comisiei.

La începutul lunii octombrie 2022, Comisia Pre-Vetting a demarat audierile candidaților pentru funcțiile de membru în organele de conducere din justiție. Începutul audierilor a fost amânat de câteva ori. Inițial a fost anunțat că acestea urmau să înceapă în septembrie. CRJM a analizat cu atenție înregistrarea audierilor publicate de Comisie și a identificat cele mai „fierbinți” întrebări adresate candidaților.

La 7 octombrie, [Ioana CHIRONET](#) a fost întrebată despre înstrăinarea a trei terenuri la un preț greșit, despre nedeclararea unui împrumut de MDL 40,000 și despre vânzarea unei case la un preț puțin mai mare decât cel declarat. [Livia MITROFAN](#) a fost întrebată despre donațiile primite de la părinții săi aflați peste hotare, procurarea unui apartament și reparația acestuia din aceste donații și despre un automobil importat și declarat Comisiei din greșală la o valoare puțin mai mică decât cea reală. [Maria FRUNZE](#) nu a primit nicio întrebare la interviu. La 25 și 26 octombrie 2022, [Comisia a adoptat trei decizii](#) prin care a constatat că cele trei judecătore au promovat Pre-Vettingul și pot candida pentru CSM.

La 28 octombrie, Comisia au audiat alți trei judecători. Judecătorul Curții Supreme de Justiție (CSJ) [Iurie BEJENARU](#) a fost întrebat despre donația făcută fiului pentru organizarea nunții, despre un lot de teren obținut de la Primăria Durllești pentru îmbunătățirea condițiilor de trai, deși legea nu prevedea expres un asemenea drept (teren pe care judecătorul l-a vândut ulterior), despre automobilele cumpărate la prețuri mici și vândute peste câțiva ani la prețuri mai mari decât cele la care le-a procurat, precum și

despre examinarea unui dosar în care reprezentant era un avocat cu care familia judecătorului a călătorit împreună la odihnă peste hotare. Judecătorul Judecătorei Chișinău **Vitalie STRATAN** a fost întrebat despre obținerea în cadrul unui program special pentru judecători a unui apartament (în timp ce soția sa avea deja un apartament) și vânzarea acestuia la scurt timp după obținere, despre un împrumut multianual fără dobândă luat de la o rudă (care nu înregistrat venituri oficiale suficiente pentru a-l oferi), despre cheltuielile care depășeau veniturile în anul 2014, despre procurarea unui imobil de la o bancă la un preț relativ mic și despre plata de către rude a studiilor celor doi copii la un liceu privat. Judecătorul CSJ **Anatolie ȚURCAN** nu a prezentat în termen Comisiei, fără a invoca motive convingătoare, informația solicitată. Președintele Comisiei a anunțat acest lucru în timpul interviului și a respins solicitarea candidatului de a prezenta în timpul audierii informațiile solicitate.

La 29 octombrie, Comisia a audiat alți trei judecători. Judecătoarea Curții de Apel Chișinău **Angela BOSTAN** a fost întrebată despre procurarea de către mama sa a unui apartament în centrul Chișinăului, deși aceasta nu avea surse pentru a-l procura (apartament în care judecătoarea locuiește în prezent împreună cu mama), precum și despre hotărârea sa prin care a convocat Adunarea Generală a Judecătorilor în septembrie 2019 cu scopul revocării membrilor CSM. Judecătorul Judecătorei Chișinău **Vladislav HOLBAN** a fost întrebat despre procurarea de la o bancă a unei case la un preț relativ mic, despre confirmarea unor venituri obținute pentru munca în SUA până a deveni judecător și folosite pentru procurarea unui apartament, despre un local comercial gestionat de soția judecătorului și despre o donație primită de la părinți, deși aceștia nu au declarat venituri în ultimii ani. Judecătorul de la Judecătoria Strășeni **Sergiu OSOIANU** a fost întrebat despre compensația de circa MDL 1,000,000 obținută de la Primăria Chișinău în schimbul dreptului obținut prin hotărâre judecătorească de folosință asupra unui apartament, despre apartamentul din Chișinău obținut la preț preferențial, despre un lot de teren la Strășeni obținut de la autoritățile locale pentru îmbunătățirea condițiilor de trai a noilor familii (deși deținea apartamentul din Chișinău și nu era căsătorit oficial), despre automobilele cumpărate la prețuri reduse și vândute peste câțiva ani la prețuri mai mari decât cele de cumpărare, despre nedeclararea a două locuri de parcare procurate de concubina sa, despre donații primite de la părinți care depășeau venitul acestora și despre preținsele donații primite de la mama concubinei sale.

La 1 decembrie, Comisia a audiat doi judecători. Judecătoarea CSJ **Aliona MIRON** a fost întrebată de un cont bancar în care ea pretindea că s-au aflat banii părinților săi, despre o casă primită gratuit de la mama sa, despre un apartament obținut la preț preferențial, deși avea un apartament în Chișinău, și despre un împrumut luat de la o persoană fizică. Judecătorul Judecătorei Bălți **Stanislav SORBALO** a fost întrebat despre decizia adoptată de el și care a servit drept motiv pentru eliberarea sa din funcție în anul 2008 (el a fost restabilit în funcție de către CSJ în anul 2020), despre procurarea de către fiul său a unui automobil și a unui apartament la preț care părea prea mic.

La 2 decembrie, Comisia a audiat alți doi judecători. Judecătorul **Sergiu CARAMAN** de la Judecătoria Criuleni a fost întrebat doar despre nedeclararea

Imobile primite în condiții privilegiate, donații suspecte, nedeclararea prețului real al tranzacțiilor și modul de examinare a unor dosare, sunt doar unele chestiuni care au trezit interesul Comisiei Pre-Vetting

până în 2016 a unor conturi bancare, deși avea această obligație conform legii. Judecătorul Judecătorei Ungheni [Vasile ȘCHIOPU](#) a fost întrebat despre un apartament în Chișinău obținut la preț preferențial, despre un împrumut luat de la un om de afaceri, despre nedeclararea unor donații făcute către fiul său, despre declararea unui automobil la un preț ceva mai mic decât cel oficial și despre nedeclararea până în 2016 a unor conturi bancare.

La 3 decembrie, au fost audiați alți doi judecători. Judecătoarea Judecătorei Hîncești [Ecaterina BUZU](#) a fost întrebată despre sancțiunea disciplinară aplicată ei în 2015 pentru motivarea întârziată a unor hotărâri judecătorești, despre locuirea familiei sale într-un apartament din Chișinău timp de peste 10 ani fără a plăti chirie, despre procurarea acestui apartament de către una din fiicele sale la un preț redus și revânzarea acestuia doi ani mai târziu la un preț triplu, precum și despre fluxurile confuze dintr-un cont bancar ce-i aparține. Judecătorul Judecătorei Chișinău [Nicolae ȘOVA](#) a fost întrebat despre primirea unui apartament la preț preferențial, chiar dacă construia o casă și avea un alt apartament, despre vânzarea către fiica sa a apartamentului primit la preț preferențial în circumstanțe confuze, despre vânzarea unui imobil pe care judecătorul a recunoscut că l-a vândut la un preț mai mare decât cel indicat în contract, despre procurarea suspectă a EUR 25,000, despre folosirea gratuită a unui automobil de lux, despre nedeclararea unor conturi bancare până în 2016 și despre abținerea de la examinarea unui dosar de insolvabilitate.

Următoarea rundă de audieri va avea loc în perioada 14-16 decembrie 2022. Audierile, în limbile română și engleză, sunt disponibile pe [contul de YouTube](#) al Comisiei.

JUSTIȚIA DIN MOLDOVA ANALIZATĂ ȘI COMPARATĂ CU JUSTIȚIA ȚĂRILOR EUROPENE

La 29 noiembrie 2022, CRJM în parteneriat cu Ministerul Justiției, a prezentat public studiul „[Justiția din Republica Moldova în cifre – o privire comparativă \(2022\)](#)”. Studiul a fost elaborat în baza datelor [Raportului de evaluare al sistemelor judiciare](#), publicat o dată la doi ani de către Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ). Datele studiului relevă statistici relevante care descriu situația sistemului de justiție din 47 țări, având la bază datele din 2020, majoritatea țărilor fiind membre ale Consiliului Europei (CoE), inclusiv Republica Moldova.

CRJM a analizat situația din justiția moldovenească prin prisma mai multor indicatori importanți, precum: finanțarea sistemului de justiție, numărul judecătorilor și procurorilor, salarizarea acestora, numărul dosarelor examinate, dar și durata de examinare a acestora, printre altele. Potrivit datelor, Republica Moldova a alocat sistemului de justiție circa EUR 15.7 per locuitor, mai mult decât Armenia, Azerbaidjan, sau Georgia, însă considerabil mai puțin decât mediana țărilor CoE, care este aproape de patru ori mai mare (EUR 64.5 per locuitor). Bani alocăți sistemului de justiție din Moldova constituie circa 1.2%

Numărul de judecători în Moldova per cap de locuitor este similar cu cel din țările membre ale Consiliului Europei, însă remunerarea acestora este substanțial mai mică... Numărul procurorilor este de două ori mai mare, însă aceștia examinează de două ori mai puține cauze penale decât în țările europene.

din bugetul național. Această cifră este egală cu mediana țărilor analizate pentru același an, însă asta nu denotă că finanțarea sistemului de justiție din Moldova este suficientă, ținând cont de bugetul general redus al țării.

În perioada 2014 – 2022 salariile judecătorilor și procurorilor din Moldova au crescut considerabil. Pentru judecători, salariile aproape că s-au dublat (+83.7%), iar pentru procurori acestea s-au triplat (+334.3%). În timp ce cifrele denotă o creștere simțitoare, remunerarea profesioniștilor din justiție rămâne una insuficientă, comparativ cu alte țări cu un nivel economic comparabil cu Moldova. Astfel, deși în 2020 Republica Moldova își remunera judecătorii începători cu un salariu de 2.5 ori mai mare decât salariul mediu pe economie, în alte țări post-sovietice acest raport era mai mare, după cum urmează: Armenia – 3.9, Azerbaidjan – 6.3, Georgia – 3.4, Ucraina – 6.8. Analiza acestor date confirmă necesitatea măririi salariilor judecătorilor din Moldova, îndeosebi celor aflați la început de carieră. În același timp, salariul procurorilor din Moldova la început de carieră raportat la salariul mediu pe economie este comparabil și similar cu salariile procurorilor începători din Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Ucraina și țările baltice.

În 2020, în Moldova activau aproximativ 17.5 judecători la 100 de mii locuitori, ceea ce este similar medianeii țărilor CoE (17.6). Cifrele confirmă, că numărul judecătorilor în țară este suficient. Mai mult decât atât, dacă toate posturile de judecător ar fi ocupate (504), atunci raportul ar fi de 18.8 judecători la 100 de mii locuitori. Referitor la procurori, informația analizată denotă că în 2020 activau în Republica Moldova 24,3 procurori la 100 de mii locuitori, adică mult peste dublu medianeii țărilor analizate (11.1). În același timp, numărul procurorilor pe cap de locuitor în Moldova este dublu față de numărul procurorilor în România, Armenia, Azerbaidjan, Georgia și triplu față de Germania. Aceste cifre ar putea servi drept bază pentru inițierea discuțiilor cu privire la optimizarea numărului de procurori din țară, însă cu condiția simplificării procedurilor penale.

În 2020 în Republica Moldova au fost înregistrate 4.27 cauze civile, administrative și penale la 100 de locuitori, sau cu 17.6% mai mult în raport cu mediana CoE. În anul 2020, procurorii moldoveni au inițiat 1.04 cauze penale și contravenționale la 100 de locuitori, ceea ce este de circa 2.5 ori mai puțin decât mediana CoE și de două ori mai puțin decât numărul cauzelor inițiate în 2018.

Cauzele civile și cauzele administrative se examinau în general în 329 de zile, și, respectiv, 555 de zile, ceea ce este cu 78% și, respectiv, 55% mai rapid decât mediana țărilor analizate. Cu siguranță, celeritatea examinării acestor tipuri de cauze este foarte importantă, însă aceasta nu poate prevala asupra calității justiției.

Cauzele penale s-au examinat în 473 de zile, ceea ce este cu 17.5% mai lent decât mediana CoE. De regulă, în țările cu o democrație avansată cauzele penale se examinează mai rapid în raport cu celelalte tipuri de cauze, însă, în Republica Moldova această tendință nu se observă, ceea ce inevitabil afectează negativ drepturile persoanelor aflate sub urmărire penală.

La prezentarea studiului a participat și secretara de stat a Ministerului Justiției Veronica MIHAILOV-MORARU. Aceasta a salutat elaborarea documentului analitic și a notat că monitorizarea evoluției datelor statistice referitoare la sistemul de justiție joacă un rol important în procesul de îmbunătățire și promovare a reformelor din acest sector.

În 2019 și 2021, CRJM a elaborat documente similare în baza Rapoartelor CEPEJ din anul 2018 și 2020, care conțin datele statistice din domeniul justiției pentru anii 2016 și, respectiv, 2018.

EPOPEEA CONCESIONĂRII ȘI RECUPERĂRII AEROPORTULUI INTERNAȚIONAL CHIȘINĂU DE CĂTRE STAT

La 19 iunie 2012, Guvernul a emis o **hotărâre** cu privire la inițierea proiectului de parteneriat public-privat pentru concesionarea „Aeroportului Internațional Chișinău”. Scopul anunțat al proiectului a fost dezvoltarea infrastructurii aeroportului precum și a calității serviciilor prestate. La 30 mai 2013, în ultima zi de mandat, Guvernul a **aprobat** procedura de concesionare și a stabilit condițiile acesteia. Proiectul a fost **promovat în mare grabă** și în condiții lipsite de transparență, fapt reflectat și în **raportul de expertiză anticorupție**, care atenționa privind „*pericolul promovării unor interese de grup*”.

Din cele șapte companii cărora comisia de concurs le-a trimis invitații, doar două și-au manifestat interesul de a participa la concurs, ambele fiind din Rusia. La 15 august 2013, oferta companiei ruse „Vnukovo Invest” a fost respinsă de comisie pe motiv că nu ar fi îndeplinit anumite cerințe de formă. Astfel, unica companie rămasă în concurs a fost SRL „Avia Invest”, care a și fost declarată câștigătoare. Oferta acesteia stabilea o perioadă de concesiune de 49 de ani, o plată de 1% din venitul realizat de întreprinderea concesionară și efectuarea unor investiții în sumă de EUR 244, 2 mln. Această companie formată din acționari ruși l-a ales ulterior pe controversatul om de afaceri, Ilan ȘOR, în calitate de președinte al Consiliului de administrație al companiei.

Imediat după concesionare, un grup de deputați liberal-reformatori și comuniști au sesizat Curtea Constituțională pe motiv că Guvernul demisionar și-ar fi depășit vădit atribuțiile. La 8 octombrie 2013, Curtea Constituțională a **decis** să sisteze procesul deoarece fondul problemei ține de controlul legalității ce intră în competența instanțelor de drept comun. În același timp, Confederația națională a sindicatelor a contestat în instanță decizia Guvernului pe motiv că ar fi ilegală. Ulterior, atât instanțele de drept comun, cât și Curtea Supremă de Justiție (CSJ), **au respins** pretențiile înaintate de Confederație pentru că nu le lezează în niciun fel drepturile și interesele acesteia.

În martie 2015, Procuratura Anticorupție a pornit urmărirea penală pe abuz în serviciu comis de conducerea SRL „Avia Invest” în perioada 2013-2015, care ar fi provocat daune în proporții deosebit de mari companiei de stat. În anul 2016,

3 la 0 – Tribunalul arbitral din Stockholm, dar și două instanțe naționale s-au expus în favoarea returnării aeroportului național Chișinău în gestiunea statului.

cauza penală a fost clasată, după ce instanța a admis contestația depusă de SRL „Avia Invest” privind anularea ordonanței de începere a urmăririi penale pe motiv că nu există faptul infracțiunii.

Peste trei ani, odată cu schimbarea Guvernului, a fost creată **Comisia parlamentară de anchetă** pentru a analiza modul în care s-au desfășurat privatizările în perioada 2013-2019. Comisia a sesizat în repetate rânduri Centrul Național Anticorupție și Procuratura, invocând că deține probe referitor la încălcările admise la concesionarea aeroportului, însă fără niciun rezultat. La 9 septembrie 2019, Guvernul a abrogat patru hotărâri luate în perioada 2012-2013 referitor la concesionarea aeroportului (inclusiv hotărârile de Guvern menționate mai sus).

La 15 mai 2020, SC “Komaksavia Airport Invest Ltd”, care deține majoritatea activelor SRL „Avia Invest”, a depus o cerere la Institutul de Arbitraj de pe lângă Camera de Comerț din Stockholm (Tribunalul arbitral) împotriva Republicii Moldova pentru a o obliga să continue executarea contractului de concesiune a Aeroportului Internațional Chișinău, sau să plătească o despăgubire în sumă de EUR 883,7 mln pentru pretinsa expropriere. La 8 iulie 2020, Agenția Proprietății Publice (APP) a notificat SRL „Avia Invest” despre rezilierea contactului de concesiune pe motiv că nu și-a onorat obligațiile contractuale, iar la 24 iulie 2020, SRL „Avia Invest” s-a adresat Tribunalului arbitral cu solicitarea de a aplica măsuri de asigurare în cauza inițiată în luna mai. Prin aceeași solicitare, compania și-a expus dezacordul față de achitarea în contul statului a taxei aeroportuare în mărime de 50% din tariful perceput per pasager la plecare, precum și față de notificarea de rezoluțiune a contractului de concesiune.

La 3 august 2022, Tribunalul arbitral a respins cererea SC “Komaksavia Airport Invest Ltd” și a stabilit că aceasta nu are investiție în SRL “Avia Invest” în temeiul dreptului internațional, obligând compania să ramburseze cheltuielile de reprezentare juridică a Republicii Moldova în mărime de EUR 216 678,75. Compania susține că va ataca decizia Tribunalului arbitral în instanța superioară din Suedia.

La 22 septembrie 2020, SRL “Avia Invest” a depus o acțiune în contencios administrativ împotriva APP prin care a solicitat anularea notificării de rezoluțiune. La 21 februarie 2022, instanța de judecată a respins acțiunea ca fiind neîntemeiată. După mai multe cereri de strămutare a cauzei, recuzare și invocare a excepției de neconstituționalitate, la 23 noiembrie 2022, Curtea de Apel Chișinău (CA) a respins apelul declarat de SRL „Avia Invest”.

Reprezentanții SRL “Avia Invest” acuză magistratii de la CA Chișinău, care au examinat apelul, de comiterea de ilegalități la examinarea cauzei. La rândul lor, magistratii au venit și ei cu o reacție și au afirmat că dezacordul cu hotărârea instanței de apel urmează a fi expus la exercitarea căilor de atac, iar acuzațiile sunt nefondate și au scopul de a influența opinia publică. La fel și reprezentanții Guvernului au infirmat declarațiile SRL „Avia Invest” și a ex-directoarei generale adjuncte a APP (care a demisionat la 7 decembrie 2022), precum că statul ar putea întoarce companiei aproximativ EUR 90 mln. pentru

presupusele investiții pe care le-ar fi efectuat în perioada 2013-2020. Decizia instanței de apel este executorie, dar poate fi contestată la CSJ în termen de 30 de zile.

În anul 2022, Procuratura Anticorupție iarăși a pornit urmărirea penală în dosarul concesiunii Aeroportului Internațional Chișinău. Fostul prim-ministru de-atunci, Iurie LEANCĂ, **figurează** în calitate de bănuț în dosarul penal.

POLITICI IMPORTANTE PRIVIND PROTECȚIA DREPTURILOR OMULUI APROBATE RECENT DE CĂTRE PARLAMENT

La 17 noiembrie 2022, Parlamentul a aprobat Strategia națională „**Moldova Europeană 2030**”, un document național de viziune pe termen lung care adaptează prioritățile și angajamentele Republicii Moldova ca țară-candidat în vederea aderării la Uniunea Europeană. Obiectivele Strategiei derivă din conceptul modern de calitate a vieții și propune consolidarea veniturilor, condițiilor de trai, educației, culturii, sănătății, respectarea drepturilor omului, încrederea în guvernare și în justiție, securitatea umană și calitatea mediului. În partea ce ține de drepturile omului, strategia stabilește ca toate documentele de politici sectoriale să fie axate pe interdependență, egalitate și nediscriminare, participare, abilitare și responsabilizare.

La 17 noiembrie 2022, Parlamentul a votat **un proiect de lege** menit să îmbunătățească mecanismul de asigurare a drepturilor victimelor infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie. Legea prevede mai multe garanții procesuale, precum ar fi posibilitatea depunerii explicațiilor în condiții prietenoase, în lipsa persoanei bănuț, dreptul la intimitate și la protecția imaginii personale și vor beneficia de servicii medicale, de asistență și de consiliere post-traumatică pentru recuperarea lor fizică și psihosocială. La fel, nu va fi admisă înlăturarea răspunderii penale în rezultatul împăcării victimei cu infractorul. Organele de urmărire penală vor continua investigarea infracțiunii, chiar dacă victima și-a retras plângerea.

La 1 decembrie 2022, Parlamentul a adoptat modificările la **Legea cu privire la Avocatul Poporului**. Acestea au scopul **de a oferi o serie de garanții** și a eficientiza activitatea instituției. Avocatul Poporului va beneficia de imunitate, nu va putea fi reținut, arestat sau percheziționat fără acordul Parlamentului, iar adjuncții săi – fără informarea prealabilă a Parlamentului. Totuși, în caz de infracțiune flagrantă, acordul Parlamentului nu va fi necesar. De asemenea, a fost **modificată procedura de selectare** a Avocatului Poporului. Pe lângă Comisia parlamentară specială, candidații vor fi evaluați în prealabil de o comisie independentă de experți care va emite un raport motivat prin care recomandă candidatul sau candidații pentru numire în funcție. Comisia parlamentară specială, în urma analizei dosarelor și raportului, selectează candidații care au acumulat cel mai mare punctaj și propune pentru votare în

Dreptul de a sancționa actele de discriminare și a sesiza Curtea Constituțională sunt necesare activități eficiente a Consiliului pentru egalitate

plenul Parlamentului. Demiterea Avocatului Poporului va fi posibilă doar după audierea acestuia în plenul Parlamentului.

În continuare, pe rolul Parlamentului rămâne în examinare [proiectul de lege](#) privind consolidarea capacităților Consiliului pentru egalitate (Consiliu). Proiectul prevede lărgirea sferei de contravenții pe care Consiliul le poate constata, adăugarea posibilității clare pentru Consiliu de a depune concluzii (*amicus curiae*) în instanța de judecată, fortificarea mecanismelor de sesizare a acestuia și de examinare a plângerilor etc. Cu toate acestea, CRJM și alte organizații ale societății civile [consideră necesară](#) includerea atribuțiilor Consiliului de a sancționa actele de discriminare și oferirea dreptului acestuia de a sesiza Curtea Constituțională. Votarea finală a proiectului a fost amânată de câteva ori în vederea consultării suplimentare și identificării unui consens politic.

| PE SCURT

La 10 noiembrie 2022, fostul Procuror General al Republicii Moldova Eduard HARUNJEN a înaintat un demers către Președintele țării prin care solicită să fie dispusă anularea și suspendarea decretului prezidențial din 2019 privind eliberarea acestuia din funcție. Harunjen invocă că actul contestat este viciat și emis ca urmare punerii unei presiuni politice asupra acestuia. Mai mult, potrivit fostului procuror, efectele juridice ale decretului ar urma să fie suspendate de drept, însemnând că acesta ar urma să fie repus în funcție din data înaintării cererii prealabile. Procuratura Generală a confirmat parvenirea unui astfel de demers, însă a evitat să comenteze situația. Nici președinția nu a comentat situația dată. Eduard Harunjen a fost eliberat din funcția de Procuror general în iulie 2019 în temeiul cererii de demisie. La 25 noiembrie 2022 cererea lui Harunjen privind suspendarea actului contestat a fost respinsă prin [încheiere judecătorească](#). Recursul înaintat de Harunjen ar urma să fie examinat în scurt timp de către Curtea de Apel Chișinău.

La 11 noiembrie 2022, Președinta Maia SANDU a semnat [decretul de acordare a cetățeniei](#) Republicii Moldova judecătorului român, Cristi DANILEȚ și fostului șef al Oficiului Național de Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor din România, Daniel-Marius STAICU. La 30 noiembrie 2022, prin hotărâre de Guvern, Staicu a [fost numit în funcția](#) de director al Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor pentru un termen de cinci ani.

În perioada 16 -17 noiembrie 2022, CRJM împreună cu Institutul Național al Justiției [au organizat un seminar](#) pentru 10 judecători, 10 procurori și 10 avocați. Seminarul a avut ca scop fortificarea cunoștințelor participanților cu referire la aplicarea standardelor Convenției Europene a Drepturilor Omului (CEDO) ce țin de dreptul la un proces echitabil, prin prisma statisticii și tendințelor noilor cereri moldovenești, precum și aspectelor ce vizează administrarea probelor, contradictorialitatea procesului, obligația de motivare a hotărârilor judecătorești etc. Formatorii instruirii au fost Dragoș CUCEREANU,

jurist permanent al Grefei CtEDO și Vladislav GRIBINCEA, avocat și Președinte CRJM.

La 16 noiembrie 2022, Procuratura Anticorupție a anunțat că avocații fostului lider al Partidului Democrat din Moldova (PDM) Vladimir PLAHOTNIUC, încearcă să tergiverseze examinarea demersului privind finalizarea urmăririi penale în dosarul denumit generic „Frauda Bancară”, în lipsa acestuia. Avocații lui Plahotniuc ar fi reușit să obțină, invocând diverse motive, amânarea a șase ședințe de judecată în doar trei luni de zile.

La 30 noiembrie 2022, CRJM a organizat o **masă rotundă** privind “Rolul societății civile în evaluarea națională a riscurilor în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului”, cu participarea reprezentanților societății civile și ai Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (SPCSB). Scopul evenimentului a fost de a analiza **Raportul privind evaluarea națională riscurilor**, elaborat și lansat de SPCSB în aprilie 2022, și de a consolida cooperarea între organizațiile necomerciale și autoritățile publice în acest domeniu.

I ECHIPA CRJM

Vladislav GRIBINCEA
Președinte

Aurelia CELAC
Manager financiar și contabil

Ilie CHIRTOACĂ
Director de Program

Olga CORTAC
Directoare a Serviciului Administrativ

Daniel GOINIC
Director de Program

Alina FRIMU
Asistentă a Serviciului Administrativ

Oxana BRIGHIDIN
Consilieră juridică

Dumitru JOMIR
Coordonator de Comunicare

Victoria MEREUȚĂ
Consilieră juridică

Daniel STANCIU
Specialist în Comunicare

Andrei NASU
Consilier juridic

Acest buletin informativ a fost elaborat cu sprijinul financiar oferit de Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii. Opiniile, constatările și concluziile formulate în document aparțin CRJM și nu reflectă în mod necesar poziția Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

